

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ
МІНІСТЕРСТВА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ**

КОСТРОВ Дмитро Сергійович

УДК: 338.246.025.88

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ
ПРИВАТИЗАЦІЇ ОБ`ЄКТІВ
ТРУБОПРОВОДНОГО ТРАНСПОРТУ**

**Спеціальність: 08.02.03 - організація управління,
планування і регулювання економікою**

**Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук**

Київ - 2006

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Науково-дослідному економічному інституті (НДЕІ) Міністерства економіки України.

Науковий керівник - доктор економічних наук, професор,
Беседін Василь Федорович,
НДЕІ Мінекономіки України, заступник директора,
завідуючий відділенням економічної стратегії,
макроекономічного прогнозування та фінансової
політики

Офіційні опоненти: - доктор економічних наук, професор,
Денисенко Микола Павлович,
Київський національний університет технологій та
дизайну Міністерства освіти і науки України,
професор кафедри економіки, обліку та аудиту;
Пащенко Юрій Євгенович – кандидат
економічних наук, старший науковий співробітник,
Рада з вивчення продуктивних сил України НАН
України, завідувач відділом транспорту і зв'язку.

Провідна організація – ***Харківський національний університет***
ім. В.Н.Каразіна, кафедра економіки та
менеджменту (м.Харків).

Захист відбудеться 23 лютого 2006 року об 16 год. на засіданні Спеціалізованої вченої ради Д 26.801.01 по захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук Науково-дослідного економічного інституту Міністерства економіки України (01103, Київ - 103, бульвар Дружби народів, 28, 5-й поверх, зал засідань).

З дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці НДЕІ Міністерства економіки України (01103, Київ - 103, бульвар Дружби народів, 28, перший поверх).

Автореферат розісланий 20 січня 2006 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
доктор економічних наук

О.Ю. Рудченко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Питання відносин власності є центральними у будь-якому суспільстві, тому що вони визначають основні напрями і динаміку розвитку національної економіки. Безумовно, без реформування власності Україна не може вийти на світовий рівень розвитку економіки. Для забезпечення економічного прогресу треба відродити власника і господаря. Необхідність існування інституту приватної власності у сучасній економіці України зумовлюється макроекономічними завданнями, які ця власність здатна розв'язувати.

В останні роки активізувались процеси приватизації великих підприємств. Але вони ще гальмуються нестабільністю в суспільстві і законодавстві, наявністю значної кількості заборонених до приватизації об'єктів, невизначеністю права приватної власності на землю, нерозвиненістю механізмів захисту, гарантій та страхування інвестицій тощо. Значна кількість проблем приватизації потребує наукових досліджень і обґрунтувань. В першу чергу, це відноситься до приватизації об'єктів трубопровідного транспорту (ТПТ), які потребують індивідуального виваженого підходу, врахування того важливого значення, яке вони відіграють в національній економіці.

Теоретичним, методичним та практичним питанням відносин власності присвячена значна кількість праць як в світовій, так і у вітчизняній науці. Серед досліджень вітчизняних вчених ці проблеми висвітлені в роботах Барановського О.І., Гольцберга М.А., Григоренка Є.М., Денисенка М.П., Єрмошенка Н.Н., Єханурова Ю.І., Жадан І.О., Ледомської С.Ю., Мамутова В.К., Мендрула О.Г., Назарової Г.В., Пасхавера О.Й., Пащенко Ю.Є., Рудченка О.Ю., Федоренка А.В., Федулової Л.І., Чечетова М.В., Чумаченка М.Г. та інших. Особливостям розвитку процесів реформування відносин власності стосовно ринкової трансформації присвячені розробки російських вчених: Абалкіна Л.І., Аганбегяна А.А., Гайдара Є., Жукова С., Райзберга Б.А., Рудика Є., Рутгайзера В., Ясіна Є.Г. тощо.

Аналіз існуючих методологічних і методичних підходів до великої приватизації свідчить про те, що чисельні аспекти досліджуваної проблеми вивчені недостатньо з причин значної складності, новизни, багатогранності, зокрема, обґрунтування організаційно-економічних умов приватизації та їх підтримки у постприватизаційний період.

Спираючись на результати досліджень в цій сфері та враховуючи особливості сучасного етапу в процесі реформування відносин власності, коли, з одного боку, до приватизації залучаються стратегічно важливі підприємства, а з другого - необхідно підвищити ефективність функціонування підприємств державного сектора економіки, актуальним є подальша розробка як теоретичних і методичних, так і практичних аспектів даної проблеми. Це зумовило вибір теми, визначило мету та конкретні завдання дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дане наукове дослідження пов'язане з планами науково-дослідних робіт НДЕІ

Міністерства економіки України на період 2003 – 2005 рр., зокрема, з темою: “Розроблення прогнозу економічного і соціального розвитку України на середньостроковий період (оптимістичний і песимістичний варіанти) і підготовка пропозицій щодо його використання під час розроблення Урядом “Програми діяльності Кабінету Міністрів України” (реєстраційний № 0102U007283, особистий внесок автора - прогноз виробництва ВВП за секторами економіки, дослідження питань розвитку і державного регулювання процесів реформування відносин власності на трубопровідному транспорті); “Розробка методології моделювання структурних зрушень в основних агрегатах ВВП на короткострокову перспективу” (2004 р., реєстраційний № 0104U007686, особистий внесок автора – обґрунтування методичних підходів до побудови моделей структурних зрушень). У розробці даних тем здобувач брав участь в якості співвиконавця.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є теоретичне обґрунтування і розробка методичних підходів і пропозицій щодо підвищення ефективності управління процесами приватизації об'єктів трубопровідного транспорту.

Відповідно до визначеної мети основними завданнями дисертації є:

- визначення методологічних засад реформування відносин власності як стратегічного напрямку ринкових перетворень у паливно-енергетичному секторі (ПЕК);
- опанування іноземного досвіду приватизації трубопровідного транспорту і розробка пропозицій щодо його використання з урахуванням особливостей, що склалися в Україні;
- аналіз здійснення приватизації і ефективності функціонування об'єктів трубопровідного транспорту;
- оцінка методичних підходів і організаційних умов щодо приватизації об'єктів трубопровідного транспорту в умовах України;
- визначення чинників, що негативно впливають на реформування об'єктів трубопровідного транспорту;
- *обґрунтування основних напрямів і пропозицій щодо вдосконалення механізму приватизації об'єктів трубопровідного транспорту.*

Об'єктом дослідження є трубопровідний транспорт ПЕК України, а його предметом - теоретичні, методичні та практичні питання регулювання процесів реформування відносин власності на трубопровідному транспорті.

Методи дослідження. Дисертаційну роботу виконано з використанням загальнонаукових та спеціальних методів дослідження соціально-економічних явищ та процесів. Методологічною основою дослідження є логічно-діалектичні методи наукового пізнання, методи системного аналізу, а також спеціальні методи, зокрема, логічного узагальнення (дозволили вдосконалити понятійний апарат процесів реформування відносин власності, напрями покращання механізму його регулювання), порівняльного економічного аналізу (оцінити ефективність функціонування підприємств трубопровідного транспорту), експертних оцінок (спрогнозувати показники діяльності трубопровідного

транспорту), статистичні методи (визначити стан і ефективність функціонування стратегічно важливих об'єктів ПЕК) та інші.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукові результати, що визначають новизну роботи та виносяться на захист, полягають у наступному:

одержано вперше:

- розроблено науково-методичні основи приватизації об'єктів трубопровідного транспорту, зокрема визначено перелік функцій та роль держави при проведенні приватизаційних процесів, напрями і засоби їх активізації (законодавча, політична та інституціональна державна підтримка, визначення об'єктів приватизації), інфраструктурне забезпечення (інформаційне, патентно-правове забезпечення, стандартизація, сертифікація тощо), а також шляхи захисту інтересів держави через її участь у корпоративному управлінні реформованими об'єктами трубопровідного транспорту за рахунок володіння контрольним пакетом акцій. Доведено, що проведення приватизації трубопровідного транспорту при підтримці державних структур матиме позитивний результат;

- визначено стратегічні напрями реформування об'єктів трубопровідного транспорту, які представлені у вигляді системи послідовних кроків щодо реформування трубопровідного транспорту, поетапне здійснення яких створює економічні підйоми і мотиваційне середовище для поглиблення ринкових трансформацій на кожному наступному етапі їх реалізації;

- основні напрями вдосконалення процесів корпоратизації і приватизації об'єктів трубопровідного транспорту. В роботі пропонується запровадити продаж акцій під інвестиційні зобов'язання та запровадження контролю за їх виконанням, збільшення коштів на цілі інвестування на основі введення відповідних умов приватизації, дозвіл погашення заборгованості підприємств за рахунок доходів від приватизації з одночасним наданням податкових кредитів;

удосконалено:

- методичні підходи щодо оцінки варіантів реформування трубопровідного транспорту, що включають прогнозування потреби у технічних засобах для своєчасного оновлення та формування ресурсного забезпечення і обґрунтування потреби в ньому; визначення оптимального строку служби та раціональної амортизаційної політики; проведення комплексного аналізу продуктивності наявного обладнання та ефективності його використання; запровадження у практику управління об'єктами трубопровідного транспорту економічних методів і моделей;

- обґрунтування необхідності реформування відносин власності на трубопровідному транспорті як стратегічний напрям підвищення ефективності його функціонування на основі здійсненого аналізу динаміки галузевих економічних показників, а також аналізу законодавства про трубопровідний транспорт, який дав можливість констатувати, що існуюча нормативна база є недосконалою і не відповідає не лише інтересам підприємств магістрального трубопровідного транспорту, а й сучасним умовам та правовідносинам, які склалися у газотранспортній галузі;

- узагальнення досвіду і умов приватизації об'єктів ПЕК в розвинених країнах і країнах з перехідною економікою. Для України корисним є досвід докорінної зміни економічних відносин із споживачами шляхом формування конкурентного ринку, демонополізації і приватизації окремих складових трубопровідного транспорту для створення виробничо-транспортного сектору найбільш привабливого для інвестування, а також вдосконалення нормативно-правових актів, що регулюють відносини власності, досвід міжнародної практики щодо захисту та страхування виробників і споживачів;

дістали подальшого розвитку:

- методичні підходи щодо оцінки форм власності і господарювання з позицій ефективного функціонування ринкової економіки, що полягає у комбінуванні методів економічного та функціонально-економічного аналізу замість використання одного з них, що дозволяє на відміну від існуючого положення визначати економічний ефект з урахуванням інтересів держави;

- методичні підходи щодо переліку та змісту підготовчих робіт при здійсненні приватизації об'єктів трубопровідного транспорту, що являє собою комплекс взаємопов'язаних економічних, законодавчо-нормативних та адміністративно-організаційних заходів;

- коло умов щодо забезпечення інвестиційної привабливості об'єктів трубопровідного транспорту для залучення іноземних інвесторів. Сформульовані пропозиції щодо збільшення прибутковості підприємств нафтогазового комплексу на основі застосування економічних важелів та інструментів (оперативний та фінансовий лізинг, оподаткування, ціна) і посилення вимог нормативно-правового регулювання до системи експлуатації та оцінки результатів виробничої діяльності за допомогою застосування економічних нормативів і заходів державного контролю за ціноутворенням, використанням фінансових ресурсів, додержанням нормативно-планових пропорцій. В комплексі ці заходи спрямовані на посилення конкуренції у нафтогазовому комплексі і залучення іноземних інвестицій.

Теоретичні положення, методичні та методологічні розробки, зроблені в ході дисертаційного дослідження, дають можливість удосконалити існуючі і запровадити нові механізми і інструменти щодо реформування відносин власності на трубопровідному транспорті.

Практичне значення одержаних результатів. Розроблені в дисертації принципи і підходи до приватизації об'єктів трубопровідного транспорту мають практичне значення щодо прийняття рішень відносно складання та реалізації Державної програми приватизації.

Положення дисертації були використані НДЕІ Міністерства економіки України при виконанні планів НДР з питань аналізу і прогнозування виробництва ВВП (довідка про впровадження № 15/439 від 16.11.2005 р.). Розроблені в дисертації пропозиції використано в роботі Міністерства економіки України" (довідка №47-23/367 від 18.11.2005 р.) і мають практичне значення для формування стратегії управління та підвищення ефективності роботи об'єктів трубопровідного транспорту.

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота виконана здобувачем особисто. Визначені у дисертації та авторефераті результати належать авторові.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертації доповідались на 7 науково-практичних конференціях, зокрема: на міжнародних науково-практичних конференціях “Інвестиції XXI століття: регіональні аспекти” (2000 р., м. Умань); “Інвестиції XXI століття: шляхи активізації” (2001 р., м. Умань); “Економічне зростання і посилення соціальної спрямованості” (2004 р., м. Умань); “Інвестиції XXI століття в контексті ЦРТ: інтеграція України у світовий економічний простір” (2005 р., м. Умань); VII Конгресі ділових, наукових і творчих кіл України “Стратегія соціально-економічного розвитку: держава, суспільство, особистість” (2005 р., м. Київ); Міжнародному економічному форумі “Стратегія і тактика соціального розвитку і нові формати інтеграції” (2005 р., м. Черкаси).

Публікація результатів досліджень. Основні ідеї, положення та результати досліджень висвітлені у 6 опублікованих роботах (з них розділи у 3-х колективних монографіях і 3 статті у збірниках наукових фахових праць), загальний обсяг публікацій – 3,6 д.а., з них 3,2 д.а. належить особисто дисертантові.

Структура та обсяг дисертаційної роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, що містить 161 найменування. Основний зміст дисертації викладено на 181 сторінках комп’ютерного тексту; робота містить 18 таблиць і 7 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У першому розділі „**Приватизація як головна умова формування ринкової економіки**” основна увага приділяється оцінці та удосконаленню понятійного апарату, а також науково-методичним підходам до аналізу процесів ринкових перетворень

У країнах з перехідною економікою приватизація здійснюється як суспільно-економічний процес і цим суттєво відрізняється від приватизації в умовах розвинутих ринкових відносин. Приватизація як процес передачі активів, що належать державі, і як засіб вирішення питання ефективного використання суспільних ресурсів, не завершується із закінченням перехідного періоду і завжди відіграватиме суттєву роль інструменту оптимізації державного сектору і фінансового оздоровлення об’єктів приватизації. При цьому метою приватизації є створення ринкових відносин, основа якої – власність, а рушійна сила – конкуренція на внутрішньому і світових ринках.

Власність є основоположною структуроутворюючою економічною категорією, а структура відносин власності на засоби виробництва, що склались в суспільстві, характеризує соціально-економічну систему з якісної сторони, оскільки від того, хто стане їх власником залежить і умови привласнення його результатів.

Еволюція відносин власності має суттєвий вплив на різні сторони розвитку суспільства і, особливо, в умовах, що склалися в Україні при розбудові її

державності на засадах ринкової економіки. Перш за все, це стосується політичного та інституціонального аспектів, які проявляються у тому, що перетворення відносин власності забезпечують неможливість реставрації старої політичної та господарської систем і сприяють (завдяки плюралізму різноманітних форм власності та господарювання) становленню демократичних інститутів.

Формування недержавного сектору сприятиме, з одного боку, фінансовій стабілізації (завдяки більш високій ефективності функціонування недержавних підприємств, зниження обсягів централізованих капітальних вкладень, дотацій, субсидій тощо), а з іншого, - залучення інвестицій як вітчизняних фінансових установ, так і іноземних. Так, за оцінками фахівців, для динамічного розвитку національної економіки України потрібно залучити іноземні інвестиції в обсязі від 40 до 50 млрд. доларів. Для сприяння залучення іноземних інвестицій необхідне як відповідні темпи приватизації (зокрема, це стосується умов надання кредитів Україні міжнародними фінансовими інститутами), так і поліпшення інвестиційного клімату.

В капіталістичних країнах під приватизацією розуміється не тільки зміна власника державного майна, а й скорочення втручання держави в економіку, тобто вкладається той зміст, який у вітчизняній економічній термінології означає роздержавлення.

Як свідчить проаналізований в дисертаційній роботі іноземний досвід, для виконання державою притаманних їй функцій регулювання соціально-економічного розвитку питома вага державного сектору не повинна перевищувати 20-30%. Головна відмінність приватизації в розвинутих та колишніх соціалістичних країнах полягає у масштабах необхідних реформ.

На Заході державний сектор не посідав провідних позицій в економіці, його реформування йшло у рамках процесу дерегулювання та підвищення загальної ефективності змішаної економіки - як на макро-, так і на мікрорівні.

Принципові відмінності приватизації в Україні від інших країн світу полягають в наступному: по-перше, за рубежом приватизація здійснюється в умовах ринкової економіки, що вже склалася, яка в Україні поки що створюється; по-друге, головним завданням приватизації у західних країнах є розвиток підприємництва, в Україні - збільшення надходжень у бюджет. По-третє, якщо в Україні приватизація розповсюджується майже на всі сфери економіки, то в країнах Заходу масштаби приватизації локальні.

Таким чином, при використанні досвіду приватизації зарубіжних країн необхідно враховувати об'єктивні та суб'єктивні умови, що склалися в країні. Використання досвіду західних країн у країнах з перехідною економікою має бути забезпечено шляхом аналізу найкращих зразків західних традицій і нормативно-правових актів та можлива їх імплементація в реальне економічне життя країн з перехідною економікою.

Для порівняння приватизаційних процесів в роботі було обрано такі країни як Польща, Росія та Угорщина, оскільки вони характеризувались подібними вихідними умовами на початку приватизації. Це стосується переваги державного сектору у структурі економіки, розробки моделей, принципів та підходів

приватизаційної політики, зміни законодавчого забезпечення трансформаційних процесів. Крім того, приватизаційний досвід Угорщини вартий уваги в тому сенсі, що ця країна перша здійснила економічні реформи і завершила приватизацію, Польща максимально співвідноситься територією, населенням і станом на старті реформ, а Росія – країна, що близька Україні за укладом життя та існуючими традиціями трансформації економіки.

Аналіз також показав, що до проблем перетворення великих підприємств слід підходити виважено, враховуючи особливість їх місця і ролі у розвитку економіки. Річ у тому, що великі підприємства (холдинги, фінансово-промислові групи) є своєрідним каркасом, який зумовлює як господарські зв'язки і стійкість національної економіки, так і її конкурентоспроможність на зовнішніх товарних ринках. У зв'язку з цим при розробці науково-методичних засад і механізму приватизації об'єктів трубопровідного транспорту доцільно сприяти створенню конкурентного середовища завдяки стимулюванню виходу на міжнародні ринки, впроваджувати спеціальні засоби управління стосовно об'єктів, що є так званими природними монополіями, відстежувати їх діяльність з недопущенням зловживання монопольним становищем.

Другий розділ **“Методичні основи корпоратизації і приватизації об'єктів трубопровідного транспорту”** присвячено обґрунтуванню стратегічних напрямів проведення приватизації об'єктів, оцінці форм власності і господарювання з позицій ефективного функціонування ТПТ та методичним підходам щодо оцінки варіантів реформування трубопровідного транспорту.

В Україні частка природного газу і нафти у загальному балансі споживання первинної енергії становить більше 60%, з них 35-41% складає частка природного газу, що майже в 2 рази більше, ніж в розвинутих країнах Європи.

До міжнародного економічного співробітництва Україну спонукають ті обставини, що обсяги видобутку нафти недостатні для задоволення внутрішніх потреб, оскільки для повноцінного функціонування економіка України потребує 36-40 млн. т нафти на рік, а середньорічний видобуток нафти за останні роки із власних родовищ становить близько 4 млн. т. Тобто, власної нафти для повного покриття своїх потреб Україна не має і впродовж найближчого часу не матиме.

Аналогічною є картина щодо задоволення потреб у газі. При його середньорічному видобутку в Україні (18-20 млрд. куб. м на рік) потреба у ньому промисловості і населення коливається у межах 80-100 млрд. куб. м на рік, тобто покриття потреби становить 20-25%. Крім того, видобуток природного газу в країні протягом тривалого періоду скорочувався і лише останні роки вдалося досягти певного зростання за рахунок впровадження заходів з підвищення ефективності використання виробничої і ресурсної баз та введення в розробку нових родовищ. Проте все-одно обсяги видобутку газу у 2003 році порівняно з 1991 р складала усього 80% (рис. 1).

Рис. 1. Видобуток природного газу, нафти і конденсату в Україні

Основним постачальником нафти і газу в Україну є Російська Федерація, частка якої складає понад 80% необхідних Україні обсягів нафти і близько 75% газу, решта дефіциту покривається поставками з Казахстану, Киргизії, Туркменістану, Білорусі і частково з прибалтійських країн.

Рис. 2. Транспортування (перекачка) вантажів трубопроводами

Проте Україна завдяки своєму географічному положенню має перспективу стати з'єднувальною ланкою між нафтодобувними країнами і найважливішими європейськими ринками. Розгалужена система нафтопроводів України є однією з її головних стратегічних переваг. Проте у роки перебудови обсяги транспортування вантажів нафтопроводами скорочувалися і лише у 2003-2004 рр. мало місце деяке підвищення (рис. 2).

Обсяги транспортування нафти українськими нафтопроводами складають в середньому 64-66 млн. т. /рік: експортний транзит – 53-55 млн. т. /рік, для власних НПЗ використовується 11-13 млн. т. /рік. (рис. 3). Але необхідно зазначити, що нафтопровідна система України зовнішнім надходженням нафти пов'язана тільки з російською нафтопровідною системою, що призвело до монопольного положення Росії в сфері постачання нафти в Україну.

На сьогоднішній день газовий баланс України складається з 20 млрд. м³ вітчизняного газу, 36 млрд. м³ туркменського газу та 23-26 млрд. м³ газу Україна отримує за транзит російського газу. Динаміка обсягів споживання та транзиту природного газу в Україні наведена на рис. 4.

З урахуванням аналізу конкуренції на світовому нафтовому ринку, місця на ньому українських нафтовидобувних підприємств та завдань, що стоять перед вітчизняним нафтовидобуванням, а також базуючись на теорії інституційних зрушень, слід вважати, що головною стратегією розвитку ПЕК повинна стати нарощування обсягів власного виробництва нафти і газу та їх переробки за умов інтеграції з іноземними нафтовими компаніями. В організаційному плані необхідне створення на базі НАК “Нафтогаз України” вертикально-інтегрованої компанії світового класу.

Трубопровідний транспорт налічує 23 виробничі одиниці, 8 з яких є державними, 12 – колективними, 1 – приватне та 2 підприємства інших форм власності. Аналіз показав, що транспортування трубопроводами є найбільш фондоемкою галуззю економіки. Середнє значення основних фондів трубопровідного транспорту складає 456,7 млн. грн. у розрахунку на одне підприємство. Державний сектор підприємств транспортування трубопроводами складає 38% і на сьогоднішній день в повній мірі знаходиться в управлінні держави. При чому державі належить 95% вартості усіх основних фондів галузі. До цієї групи підприємств належать лінійні виробничі управління магістральних газопроводів, управління з експлуатації систем газопостачання, виробничі управління підземного зберігання газу, нафтоперекачувальні станції,

магістральні нафтопроводи, лінійні виробничі диспетчерські станції та ремонтно-технічні підприємства.

За даними НАК “Нафтогаз України”, українська газотранспортна система сьогодні забезпечує 93% експортних поставок російського газу. Забезпечується подача газу і внутрішнім споживачам. За роки незалежності збільшилися і загальні обсяги газифікації в Україні, зокрема протяжність газопроводів зросла майже в 2,5 рази. Вітчизняна газотранспортна мережа включає в себе 36,7 тис. км газопроводів, у тому числі 14 тис. км діаметром 1020–1420 мм, 72 компресорних станції (112 компресорних цехів) загальною потужністю 5609 МВт, 13 підземних сховищ газу.

Переважна кількість нафтопроводів існуючої системи знаходиться в експлуатації від 20 до 42 років в залежності від терміну вводу в дію її складових. За час експлуатації частина магістральних нафтопроводів і технологічного обладнання вичерпала свій ресурс, неодноразово підлягала поточному та капітальному ремонтам, фізично та морально застаріла. Вказані терміни експлуатації нафтопроводів нафтогазотранспортної системи вимагають вкладення значних коштів для підтримки їх в технічно справному стані.

Пропускна здатність газотранспортної системи України (ГТС) становить на вході 290 млрд. куб. м на рік, а на виході – 170 млрд. куб. м на рік. Тобто, сьогодні вона діє не на повну потужність.

Українське законодавство прямо забороняє приватизувати ГТС, а концесійне законодавство нерозвинене і лише згадує про можливість передачі газопроводів у концесію; немає також програми адаптації українського законодавства до стандартів і норм ЄС. Крім того, ГТС як і вся економіка України потребує значних довгострокових інвестицій, якими держава не розполагає.

Оцінка методичних аспектів реформування відносин власності свідчить про те, що вони, не зважаючи на продекларовані мету та принципи, були зорієнтовані переважно не стільки на цілі підвищення ефективності функціонування підприємств, скільки на задоволення політичних завдань незворотності ринкових перетворень (особливо на першому етапі приватизації) та фіскальних інтересів держави.

В дисертаційній роботі зазначається, що ситуація навколо питань ефективного використання ГТС України складається під впливом ряду негативних чинників зовнішнього і внутрішнього характеру. До головних зовнішніх чинників можна віднести економічний і політичний тиск з боку Росії і пасивну, досить невизначену позицію західних партнерів України. До внутрішніх — неефективну державну політику у газовому секторі української економіки. Тому, визначаючи напрями, шляхи і форми підвищення ефективності ГТС України, необхідно зазначити наступне: будь-який з відомих світовій практиці напрямів забезпечення і підвищення ефективності ГТС, має право на реалізацію в Україні і може принести їй значну економічну користь, — але винятково в тому випадку, якщо, по-перше, зміниться характер державної політики, по-друге, заходи із забезпечення і підвищення ефективності ГТС

здійснюватимуться як складова реформування української економіки загалом, її ПЕК і в решті — трубопровідного транспорту.

Головними проблемами ТПТ України є брак інвестицій і надмірний податковий тягар, що в сукупності зумовлює обмеженість вільних коштів на розвиток системи. Реформування (підвищення ефективності) українського ТПТ викликане об'єктивною необхідністю, а з урахуванням часових рамок вдосконалення законодавства та проведення структурної реформи, — потребує термінової розробки та початку реалізації відповідних стратегії і програми.

Порівняльний аналіз показав, що сьогодні Україна має можливість обрати найбільш раціональний варіант реформування ТПТ із всіх можливих. Вибір варіантів підвищення ефективності ТПТ може бути проведений із числа наступних: реформування за рахунок власних ресурсів; передача у концесію; передача в лізинг; передача в оперативне управління; корпоратизація; приватизація ТПТ. Головні недоліки і переваги цих варіантів реформування наведені у табл. 1.

Потенційно (за умови ефективної політики держави) будь-який із цих напрямів реформування паливно-енергетичного сектору України може бути прийнятним і реалізованим. Але з позицій вигідності і можливостей більш повного завантаження доцільним є приватизація ТПТ. Вона стала головним напрямом реформування газотранспортних секторів у світі і довела свою ефективність (зокрема, у Словаччині та Чехії).

Міжнародні оцінки газотранспортної системи України коливаються в межах \$13-14 млрд. Отже, вартість пакетів акцій за умови її приватизації на засадах світової практики (продаж пакетів акцій за ринковою вартістю та на конкурсних засадах) буде дуже високою. Це зумовлює високу ймовірність сплати за акції кількома внесками та створення для приватизації української ГТС консорціуму компаній за умови збереження 50%+1 акція за українською стороною.

Недоліками приватизації є: зменшення надходжень від ГТС до Державного бюджету; складність оцінки повної вартості ГТС; значні зміни законодавства.

Переваги приватизації це: отримання крупних одноразових надходжень до Державного бюджету (що, за умови їх ефективного використання, сприятиме розвитку інших галузей економіки) та постійних доходів у формі корпоративних податків; забезпечення високої якості управління з боку стратегічного інвестора з довгостроковими намірами за рахунок ринкових стимулів до ефективного утримання, модернізації та розширення системи.

Таким чином, приватизація ТПТ України може принести їй значну користь, але лише за умови здійснення її за міжнародними стандартами та адекватною оцінкою вартості. Приватизація потребує значних змін і доповнень до чинної нормативно-правової бази (законів, підзаконних актів), а також прийняття спеціального Закону України "Про особливості приватизації газотранспортної системи України". Закон має чітко визначити

Головні недоліки і переваги варіантів реформування ТПТ

Варіанти реформування	<i>Недоліки</i>	<i>Переваги</i>
Реформування ТПТ власними силами	Непомірні для держави витрати; концентрація ризиків; імовірність консервування в цьому секторі ситуації, що не відповідає засадам ринкової економіки.	Збереження усієї повноти контролю держави над ТПТ, тарифною і ціновою політикою; збереження робочих місць; можливість виконання соціальних зобов'язань держави.
Передача ТПТ у концесію	Високий ризик укладення неефективного договору; незначні (порівняно з приватизаційними) початкові надходження коштів; фактична втрата контролю над тарифною політикою; високий ризик зменшення транзитних і підвищення внутрішніх тарифів	Концесія не є зміною власника; випадку порушення концесіонером концесійного договору він може бути припинений; концесіонер бере на себе інвестиційні ризики; бюджет отримує стабільний довгостроковий доход.
Передача в лізинг	Можливість отримання стратегічного об'єкта у власність після закінчення лізингу.	Приваблює для лізингоодержувачів і інвесторів.
Передача ТПТ в оперативне управління	Відсутність позитивного міжнародного досвіду; недосконалість чинного українського законодавства; короткий термін, на який підприємство передається в управління, що не задовольняє стратегічного інвестора. Не завжди є доцільним	Покращання економічних показників роботи за рахунок кращого менеджменту
Корпоративізація системи ТПТ	Не є закінченим етапом реформування ТПТ	Оптимізується структура виробничих фондів, створюються умови для приватизації
Приватизація ТПТ	Зменшення надходжень від ТПТ до Державного бюджету; складність оцінки повної вартості ТПТ; значні зміни законодавства, негативне позначення на соціальній сфері	Отримання великих одноразових надходжень до бюджету; постійні доходи у формі корпоративних податків забезпечення високої якості управління боку стратегічного інвестора; стимул до ефективного утримання, модернізації та розширення системи.

засади приватизації ТПТ (зокрема, конкурсність, прозорість) та передбачити норми, що забезпечували б

національного власника стратегічно важливого об'єкту від втрати контролю над ним (за рахунок контрольного пакету акцій).

В третьому розділі **“Організаційно-економічні умови забезпечення ефективного функціонування об'єктів трубопровідного транспорту”** наводяться розроблені автором заходи (починаючи з підготовчих робіт) щодо формування цілісної системи регулювання цього важливого напрямку ринкових перетворень.

Підготовка до приватизації суб'єктів природної монополії повинна включати заходи щодо їх реорганізації через сегментацію, що базується на територіальному, технологічному та організаційному принципах, дотримуючись економічних та природоохоронних вимог.

Відправний момент для приватизації — існування регуляторного органу в галузі. Крім того, під час приватизації необхідно відслідковувати створення формальних та неформальних об'єднань за участю природних монополій.

Ринки природних монополій та суміжні ринки є найчисленнішою групою монополізованих ринків в Україні. Встановлення цін на послуги та товари суб'єктів природних монополій здійснюється органом виконавчої влади, який поєднує функції управління суб'єктами природних монополій та управління відповідною галуззю, її регулювання та контролю.

Високі фіксовані затрати та відносно низькі операційні витрати означають, що одна компанія може надавати послуги дешевше ніж інші. Конкуренція у ринковому середовищі призводить до домінування на ринку однієї компанії — природного монополіста. Оскільки існування однієї компанії є незворотним — це призводить до можливості зловживання ціновою політикою та якістю послуг, що надаються. Подібна ситуація вимагає впровадження регулювання діяльності суб'єктів природних монополій. Регулювання може здійснюватись у формі існування регуляторних органів або збереженні державної власності на природні монополії і відповідно прямого впливу на їх діяльність.

Регуляторна політика щодо суб'єктів природних монополій повинна визначати базові рамки господарської діяльності суб'єктів, правила зміни тарифів та правил роботи на ринку. Вона є особливо важливою, оскільки тут до сьогодні активно застосовується так зване ручне управління. До особливостей регулювання діяльності суб'єктів природних монополій можна віднести необхідність субсидіювання деяких видів діяльності, кредитування інноваційних проектів, гнучку та індивідуальну систему розрахунку та встановлення тарифів.

При проведенні конкурсів з продажу пакетів акцій суб'єктів природних монополій необхідно враховувати кон'юнктуру світових фондових ринків та перспективи розвитку галузі. Даний крок допоможе уникнути даремних затрат на проведення конкурсів у разі відсутності реальних покупців та невідповідності ціни, що пропонуватиметься, вартості пакету акцій, що виставлятиметься на торги.

Вимоги до потенційних інвесторів повинні обов'язково включати забезпечення постійного надання послуг та виробництва продукції, навіть при короткостроковій збитковій діяльності внаслідок форс-мажорних обставин.

До основних етапів підготовки природних монополій до приватизації в дисертаційній роботі віднесено:

- комерціалізацію діяльності суб'єктів природних монополій та суміжних ринків;
- корпоратизацію підприємств;
- приватизацію суб'єктів природних монополій та суміжних ринків стратегічними інвесторами.

Для реформування ТПТ з найменшими втратами в роботі передбачені наступні кроки:

- розгляд і прийняття законів "Про особливості приватизації підприємств нафтогазового комплексу України" та "Про особливості приватизації трубопровідного транспорту України";

- ліквідація гіпертрофованих пропорцій споживання енергоносіїв (особливо газу) в загальному енергобалансі країни – обсяг споживання газу повинен відповідати можливостям його оплати;

- підвищення надійності роботи ТПТ шляхом реалізації програми реконструкції і модернізації нафтогазопроводів, інвестуючи в систему щорічно не менше 1,5 млрд. грн.;

- передбачити у процесі диверсифікації джерел надходжень в Україну природного газу та нафти як прямі поставки цих енергоносіїв, так і заміщення потоків газу, звернувши особливу увагу на залучення науково-технічного і кадрового потенціалу України для роботи за кордоном (зокрема, в Каспійському регіоні) що дасть можливість заробляти нафту і газ як це роблять інші нафтогазові компанії Європи;

- реорганізація системи постачання нафти і газу за рахунок зменшення посередницьких ланок на шляху від постачальників до споживачів, а також державна координація використання дипломатичних механізмів стримування темпів введення в дію обхідних газопроводів, підтримки російських проектів по збільшенню видобувного потенціалу, а також створення власних шляхів транспортування газу (які доповнювали б, а не суперечили існуючим маршрутам) та розширення коопераційного співробітництва українських компаній з європейськими та російськими, казахськими, туркменськими;

- включення України в кооперацію по розширенню газових мереж Європейського Союзу за рахунок постачань устаткування, надання послуг по проектуванню, будівництву тощо;

- проведенні приватизації газотранспортної системи за умови збереження 50%+1 акція за українською стороною і створення на цій основі консорціуму за участю української компанії (транзитера), російського ОАО "Газпром" (постачальника) і західних ТНК (споживачів).

Врахування зазначених підходів та внесення відповідних змін до чинних нормативно-правових актів буде сприяти вдосконаленню механізму державного

регулювання процесів реформування відносин власності та забезпеченню ефективної роботи ПЕК України.

ВИСНОВКИ

на робота спрямована на розв'язання важливої економічної проблеми розробки науково-методичних аспектів реформування трубопровідного транспорту. Вона узагальнює і розвиває науково-методичні питання реформування відносин власності об'єктів ТПТ та містить пропозиції стосовно вдосконалення їх реформування.

Виконане дослідження дозволяє зробити наступні висновки.

1. Формування в Україні соціально орієнтованої ринкової економіки зумовлює необхідність реформування відносин власності, демонополізацію економіки, реформу ціноутворення, перебудову фінансової і кредитно-грошової систем, проведення активної структурної і інвестиційної політики, приведення структури виробництва у відповідність із структурою попиту, прискорення розвитку споживчого сектору, інфраструктури, а також створення сучасної системи соціальної підтримки населення. Зазначені напрями ринкових перетворень повинні взаємоузгоджуватися та взаємодоповнювати один одного, але реформування відносин власності є основним стратегічним елементом, що стосується як базових, так і надбудовних процесів, бо власність є основоположною структуроутворюючою економічною категорією, а структура відносин власності на засоби виробництва характеризує соціально-економічну систему з якісної сторони, оскільки від того, хто стане їх власником залежать і умови розвитку і ефективність використання ресурсів суспільства.

2. В умовах міжнародного розподілу праці, глобалізації економіки і вкрай нерівномірного розміщення природних ресурсів країни світу максимально використовують власні переваги як у наявності ресурсів, так і завдяки своєму географічному розташуванню. Україна повинна використовувати своє георозташування між країнами постачальниками і країнами отримувачами паливно-енергетичних ресурсів як транзитна держава.

3. Більшість об'єктів і устаткування ТПТ України вичерпали свій ресурс, неодноразово підлягали поточному та капітальному ремонтам, фізично та морально застаріли. Все це вимагає вкладення значних коштів для підтримки їх в технічно справному стані, а відсутність достатніх коштів ставить питання про реформування ТПТ, у першу чергу, з позицій власності і господарювання.

вання ТПТ в західних країнах відбувалось, головним чином, шляхом приватизації. При використанні досвіду приватизації зарубіжних країн необхідно враховувати об'єктивні та суб'єктивні умови, що склалися в Україні. За рубежом приватизація здійснюється в умовах ринкової економіки, що вже склалася, яка в Україні поки що створюється. Крім того, головним завданням приватизації у західних країнах є розвиток і підвищення ефективності, а в Україні - збільшення надходжень у бюджет. Основним методом використання досвіду західних країн має бути впровадження через формалізацію найкращих зразків західних традицій і нормативно-правових актів та можлива їх імплементація в реальне економічне життя країни.

5. Вибір найбільш прийняттого і вигідного для України напряму підвищення ефективності ТПТ є складним і відповідальним завданням, що потребує проведення комплексного багатofакторного аналізу та детальних економічних розрахунків. Аналіз різних шляхів підвищення ефективності діяльності (зокрема, реформування ТПТ за рахунок власних ресурсів; передача у концесію; передача у лізинг; передача в оперативне управління; корпоратизація системи ТПТ; приватизація) показав, що більш привабливим для підвищення ефективності ТПТ України виглядає саме приватизаційний напрям реформування.

6. Приватизація ГТС може мати позитивний вплив як на більшість аспектів роботи галузі, так і на загальноекономічні процеси, рівень енергетичної безпеки, інтеграцію як галузі, так економіки загалом до європейського економічного простору. Негативно позначиться приватизація ТПТ на соціальній сфері: зменшиться можливість за рахунок ТПТ фінансувати пільги та субсидії для населення; передбачається, що приватизація не супроводжуватиметься створенням нових робочих місць, скоріше — звільненням працівників.

7. Аналіз різних варіантів реформування ТПТ України засвідчив вигідним з економічної і політичної точок зору варіант створення консорціуму з Росією і західними партнерами за умов збереження за Україною контрольного пакету акцій.

8. Процесу приватизації будь-якого об'єкту (тим більш ТПТ) має передувати комплекс підготовчих заходів, спрямованих на превентивне вирішення проблем, пов'язаних з переходом підприємства (а тим більше, підгалузі) на ринкові засади діяльності. Це технічна підготовка, вартісна оцінка, створення інвестиційної привабливості тощо. За умов цивілізованої, прозорої підготовленої приватизації негативних соціальних наслідків можна уникнути.

9. Стратегія розвитку вітчизняного трубопровідного комплексу у процесі його реформування повинна базуватися на засадах налагодженого стратегічного управління як нової функції топ-менеджменту. В основі стратегічного управління лежить визначення перспектив розвитку трубопровідної системи на довготривалій період, забезпечення її конкурентоспроможності та необхідних темпів економічного зростання, орієнтація на використання людського потенціалу як найважливішого фактору економічного зростання, спроможного генерувати ідеї і представляти їх у вигляді проектів розвитку комплексу.

10. При виборі шляхів інноваційного розвитку необхідно взяти за основу еталонну стратегію прямого інтегрованого зростання, що реалізується через посилення контролю над структурами, які знаходяться між компанією та кінцевим споживачем, тобто над системами розподілу і продажу. Це вимагає створення вертикально-інтегрованої нафтогазової компанії, організованої за принципом технологічно замкнутого ланцюжка: від видобутку вуглеводів до безпосереднього продажу продуктів їхньої переробки споживачам.

11. Результати дослідження дають змогу сформулювати наступні пропозиції і рекомендації:

- враховуючи вкрай низьку завантаженість НПЗ України та наявність значних резервів на ТПТ першочерговим пріоритетом ПЕК України повинні стати пошуки можливостей більш повного завантаження потужностей

енергетичного сектору за рахунок нафти і газу з Росії, Казахстану, Узбекистану, Туркменістану, Азербайджану тощо;

- приватизацію ТПТ України слід орієнтувати на залучення стратегічних інвесторів шляхом створення консорціумів, інтегруючих постачальників, транзитерів і переробників та одержувачів паливно-енергетичних ресурсів з обов'язковою умовою збереження за Україною контрольного пакету акцій;

- “заробляти” нафту і газ в інших країнах шляхом участі в добуванні корисних копалин за рахунок концесій, угод про розподіл продукції, організації робочих бригад, дільниць тощо;

- відмовитися від освоєння у себе нерентабельних корисних копалин нафти і газу, а зекономлені ресурси спрямувати на участь у міжнародних проектах;

- відмовитися від неефективної політики диверсифікації постачання паливно-енергетичних ресурсів, перейти до політики економічно обґрунтованих рішень;

- ініціювати створення консорціуму за участю Казахстану, Росії, України, Польщі, Німеччини та ін. по освоєнню і переробці Прикаспійської нафти;

- прийняти участь у будівництві Південно-Європейського нафтопроводу;

- приймати участь у будівництві і експлуатації об'єктів ТПТ в Росії, Казахстані, Узбекистані, Туркменістані, активно приймати участь у тендерах на виробництво і постачання енергетичного устаткування, труб тощо.

12. Впровадження в життя зазначених пропозицій буде сприяти впорядкуванню діяльності ТПТ і якісним змінам як у структурі, так і в підвищенні ефективності економіки України.

Список опублікованих праць за темою дисертації

Розділи в монографіях

1. Костров Д.С. Щодо напрямків інституційного реформування об'єктів трубопровідного транспорту // Стратегія соціально-економічного розвитку: держава, суспільство, особистість. – К.: Видавничий дім “Корпорація”, - 2005. - С. 122-136.

2. Костров Д.С. Потенціал нафтогазового комплексу і перспективи його нарощування // Тенденції і пропорції розвитку економіки України / За ред. В.Ф.Беседіна. - К.: НДЕІ – 2005. - С. 295-304.

3. Костров Д.С. Корпоратизація і приватизація об'єктів трубопровідного транспорту // Ринкова трансформація економіки України: проблеми регулювання. Колективна монографія / За ред. В.Ф.Беседіна, А.С.Музиченка - К.: НДЕІ. – 2005. – С. 216-222.

Статті у фахових виданнях

4. Бортник О.М., Костров Д.С. Інноваційна складова інвестування як фактор прискорення економічного розвитку. // Формування ринкових відносин в Україні. Зб. наукових праць НДЕІ Мінекономіки. Вип. № 4 (35). / - К., 2004. - С. 31-36. *Особистий внесок: вибір пріоритетів і оцінка впливу інновацій на економічний розвиток.*

5. Костров Д.С. Реформування відносин власності // Формування ринкових відносин в Україні. Збірник наукових праць НДЕІ Мінекономіки. Вип. № 5 (36) / - К., 2004. - С. 3-8.

6. Костров Д.С. Головні напрями структурної реформи паливно-енергетичного комплексу// Формування ринкових відносин в Україні. Збірник наукових праць НДЕІ Мінекономіки. Вип. № 9 (40) / - К., 2004. - С. 242-245.

АНОТАЦІЇ

КОСТРОВ Д.С. Науково-методичні аспекти приватизації об'єктів трубопровідного транспорту – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.02.03 – організація управління, планування і регулювання економікою. - Науково-дослідний економічний інститут Міністерства економіки України, Київ, 2006.

Робота присвячена розробці науково-методичних основ приватизації трубопровідного транспорту, визначенню методологічних засад реформування відносин власності як стратегічного напрямку ринкових перетворень.

Здійснена оцінка форм власності і господарювання з позицій ефективності функціонування в умовах ринкової економіки на основі опанування іноземного досвіду приватизації середніх і великих підприємств і розробка пропозицій щодо його використання з урахуванням особливостей, що склалися в Україні. Проведений аналіз здійснення приватизації і ефективності функціонування об'єктів трубопровідного транспорту, процесів трансформації структури економіки дав змогу визначити чинники, що негативно впливають на реформування об'єктів трубопровідного транспорту. Приватизація трубопровідного транспорту, за оцінками, проведеними в дисертаційній роботі, матиме позитивний вплив як на більшість аспектів роботи галузі, так і на загальноекономічні процеси, рівень безпеки газозабезпечення, інтеграцію галузі та економіки в цілому до європейського економічного простору.

Ключові слова: *трубопровідний транспорт, відносини власності, корпоратизація, приватизація, реформування.*

КОСТРОВ Д.С. Научно-методические аспекты приватизации объектов трубопроводного транспорта - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.02.03 – организация управления, планирования и регулирования экономики. - Научно-исследовательский экономический институт Министерства экономики Украины, Киев, 2006.

Работа посвящена разработке научно-методических основ приватизации трубопроводного транспорта, обоснованию методологических основ реформирования отношений собственности как стратегического направления рыночных преобразований.

Осуществлена оценка форм собственности и ведения хозяйства с позиций эффективности функционирования в условиях рыночной экономики на основе использования иностранного опыта приватизации средних и крупных

предприятий и разработка предложений по его использованию с учетом особенностей, сложившихся в Украине.

Проведенный анализ приватизации и эффективности функционирования объектов трубопроводного транспорта, процессов трансформации структуры экономики дал возможность определить факторы, которые негативно влияют на их реформирование.

В работе проанализированы разные пути повышения эффективности деятельности ТПТ (в частности, реформирование собственными силами, передача в концессию, передача в лизинг, передача в оперативное управление, корпоратизация системы ТПТ, приватизация). Более привлекательным для повышения эффективности ТПТ Украины выглядит приватизационное направление реформирования.

Отмечено, что приватизация ТПТ может негативно повлиять на состояние социальной сферы: уменьшится возможность за счет ТПТ финансировать льготы и субсидии для населения; предполагается, что приватизация не будет сопровождаться созданием новых рабочих мест, скорее будет иметь место высвобождение работников. Акцентируется, что процессу приватизации какого-нибудь объекта должен предшествовать комплекс подготовительных мероприятий, направленных на превентивные решения проблем, связанных с переходом предприятия (а тем более, подотрасли) на рыночные основы деятельности. При условиях цивилизованной, прозрачной подготовленной приватизации негативных социальных последствий можно избежать.

Показано, что стратегия развития отечественного нефтегазового комплекса в процессе его реформирования должна базироваться на основах налаженного стратегического управления как новой функции топ-менеджмента компании. В основе стратегического управления должно лежать определение перспектив развития ГТС на долговременный период, обеспечения ее конкурентоспособности и необходимых темпов экономического роста, ориентация на использование человеческого потенциала как важнейшего фактора экономического роста, способного генерировать идеи и представлять их в виде проектов развития комплекса.

Приватизация трубопроводного транспорта, по оценкам, проведенным в диссертационной работе, будет иметь позитивное влияние как на большую часть аспектов работы отрасли, так и на общеэкономические процессы, уровень безопасности газообеспечения, интеграцию отрасли и экономики в целом в европейское экономическое пространство.

Ключевые слова: *трубопроводный транспорт, отношения собственности, корпоратизация, приватизация, реформирование.*

Kostrov D.S. Scientifically-methodical aspects of privatization of objects of pipeline transport. – Manuscript.

Dissertation on the receipt of scientific degree of candidate of economic sciences on speciality 08.02.03 - organization of management, planning and adjusting of economy - Research Economic Institute of Ministry of Economy of Ukraine, Kiev, 2006.

Dissertation is devoted to development of scientifically-methodical bases of privatization of pipeline transport, determination of methodological principles of reformation of relations of property as strategic direction of markets transformations.

The estimation of patterns of ownership and manage from positions efficiency of functioning in the conditions of market economy on the basis of capture of foreign experience of privatization of middle and large enterprises and development of suggestions about his use taking into account features which were folded in Ukraine;

The analysis of realization of privatization and efficiency of functioning of objects of pipeline transport, processes of transformation of structure of economy is conducted enabled to define factors which negatively influence on reformation of objects of pipeline transport.

Privatization of pipeline transport by estimations conducted in dissertation work will have a positive influence as on most aspects of work of industry so on total economical processes, gas security, integration as industries, so economies on the whole to European economic space.

Keywords: *pipeline transport, relations of property, corporatization, privatization, reformation.*